

Osztrák szövetségi elnökválasztások Gyorselemzés

2016. május 25.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

Már az osztrák elnökválasztás első fordulója után nyilvánvalóvá vált, hogy az országot jelenleg kormányzó szociáldemokrata SPÖ (Sozialdemokratische Partei Österreichs) és a kereszténydemokrata ÖVP (Österreichische Volkspartei) komoly vereséget szenvedett, ugyanakkor egyik jelölt sem tudott abszolút többséget szerezni.

A második fordulóban már csak Norbert Hofer, a populista FPÖ (Freiheitliche Partei Österreichs), valamint Alexander van der Bellen, a Zöldek által támogatott független jelölt volt versenyben az elnöki hivatalért. Hofer elsősorban vidéken és a munkásság körében volt népszerű, míg Van der Bellen a városi, valamint az értelmiségi szavazók támogatásában bízhatott. Habár az urnák lezárását követően még Hofer vezetett, a levélben leadott voksok összesítése után a nem hivatalos végeredmény szerint alig 30 000 szavazattal, de Alexander Van der Bellen szerzett több szavazatot, ezáltal ő foglalhatja el az elnöki hivatalt.

Előzmények

Az osztrák szövetségi elnököt hat évre választják, és maximum 12 évig lehet megszakítás nélkül hivatalában. Miután Heinz Fischer 2004-ben és 2010-ben is győzni tudott, az alkotmány értelmében nem indulhatott az idei választáson. Ausztriában közvetlenül választják az elnököt, a hagyományok szerint azonban az államfő gyenge és protokolláris szerepet visz, míg a kormányzati rendszer alapvetően parlamentáris-kancellári berendezkedésű.¹ A választás két fordulóból áll abban az esetben, ha az első fordulóban egyik jelölt sem tudja megszerezni a szavazatok több mint 50 %-át.

A jelenlegi választás

Az első forduló

2016. április 24-én tartották az osztrák szövetségi elnökválasztás első fordulóját. A közel 6,4 millió választásra jogosult 68,5 %-a adta le a voksát, a szavazatok az alábbi táblázatba foglaltak szerint oszlottak el.

1. táblázat: Az első forduló eredménye²

Jelölt neve	Párt	Szavazatok száma	Százalékos eredmény
Norbert Hofer	FPÖ - Osztrák Szabadság Párt	1 499 971	35,1 %
Alexander Van der Bellen	Független (a Zöldek támogatásával)	913 218	21,3 %
Irmgard Griss	Független jelölt	810 641	18,9 %
Rudolf Hundstorfer	SPÖ - Ausztria Szociáldemokrata Pártja	482 790	11,3 %
Andreas Khol	ÖVP - Osztrák Néppárt	475 767	11,1 %
Richard Lugner	Független jelölt	96 783	2,3 %

¹ http://www.poltudszemle.hu/szamok/2012_4szam/fricz.pdf

² <http://www.bundespraesidentschaftswahl.at/>

Miután az első körben a szokásosnál több jelölt versengett, a szavazatok nagyon megoszlottak az indulók között, így egyikük sem tudott abszolút többséget szerezni. A második körben a két legjobb eredménnyel rendelkező jelölt indulhatott, a populistá Norbert Hofer és a Zöldek támogatását élvező, de független Alexander Van der Bellen.

Az már az első kör után nyilvánvalóvá vált, hogy ellenzéki elnöke lesz az alpesi országnak, hiszen a jelenleg is nagykoalícióban kormányzó szociáldemokrata SPÖ (Sozialdemokratische Partei Österreichs, Ausztria Szociáldemokrata Pártja) és a kereszténydemokrata ÖVP (Österreichische Volkspartei, Osztrák Néppárt) jelöltjei alig valamivel haladták meg fejenként a 10 %-ot.

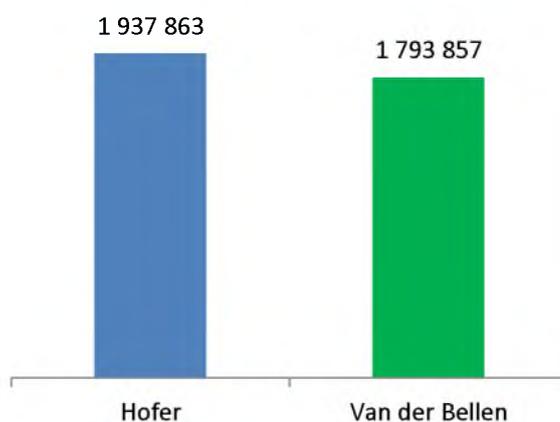
Az első forduló tehát nagy kudarcot jelentett a két kormányzó párt számára, hiszen a II. világháború óta egyszer sem fordult elő, hogy ne a két párt egyike adta volna az államfőt. A választási kudarc után elfogyott a levegő Werner Faymann (ÖVP) kancellár és az általa képviselt irányvonal körül, a pártban egyre sokasodtak a vele kapcsolatos kritikus hangok. A kancellár végül pártja rendkívüli kongresszusa előtt, 2016. május 9-én lemondott.³

Nem túlzás kijelenteni, hogy az egész világ figyelemmel követte, hogyan alakulnak a választások nyugati szomszédunknál. Precedens értékűvé válhatott volna, ha az unióban elsőként Ausztriában választanak euroszeptikus, jobboldali populistá államfőt.⁴ A legtöbb szakértő egyetértett abban, hogy a második világháború óta nem volt ekkora politikai szakadék az országban. Az elmúlt hetven évben döntően a politikai közép adta az ország vezető politikusait. Az emberek azonban ebből teljesen kiábrándultak és sokkal erősebb vezetést követelnek. Miközben az osztrák gazdaság viszonylag jól átvészelt a válság által sújtott éveket, ugyanakkor a növekedési potenciál az utóbbi időszakban némiképp lelassult.

A második forduló eredményei

A választások második fordulóját május 22-én tartották. Az urnák lezárását követően 23:50-kor hozták nyilvánosságra az előzetes eredményt, mely még nem tartalmazta a 766 076 levélben leadott voksot.

1. ábra - Az urnáknál leadott szavazatok végeredménye⁵

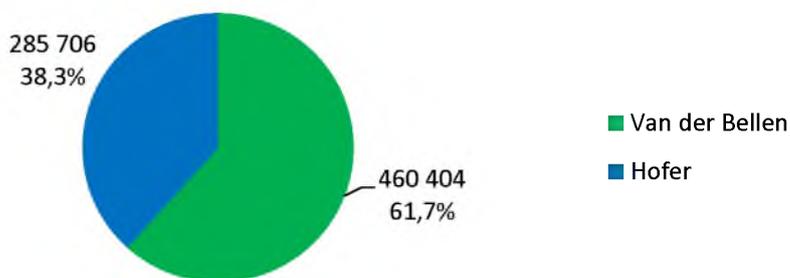
³ <http://www.welt.de/newsticker/news1/article155185068/Oesterreichs-Bundeskanzler-Faymann-gibt-auf.html>

⁴ Egy részletes elemzés keretében be fogjuk mutatni, hogyan olvadt el Ausztriában a politikai „közép” és ez milyen tanulságként szolgálhat Németország számára.

⁵ <http://www.bundespraesidentschaftswahl.at/>

Norbert Hofer az urnáknál leadott összesített voksok 51,9 %-át szerezte meg, 144 006 szavazattal került előnybe Alexander Van der Bellennel szemben. Az osztrák választási rendszer érdekessége, hogy a levélben beérkezett szavazatokat csak a választások másnapján összesítik. Ilyen kiélezett helyzetben érződött különösen a rendszer gyengesége. A levélben beérkezett voksok közül 746 110 volt érvényes.

2. ábra - A levélben beérkezett voksok eloszlása

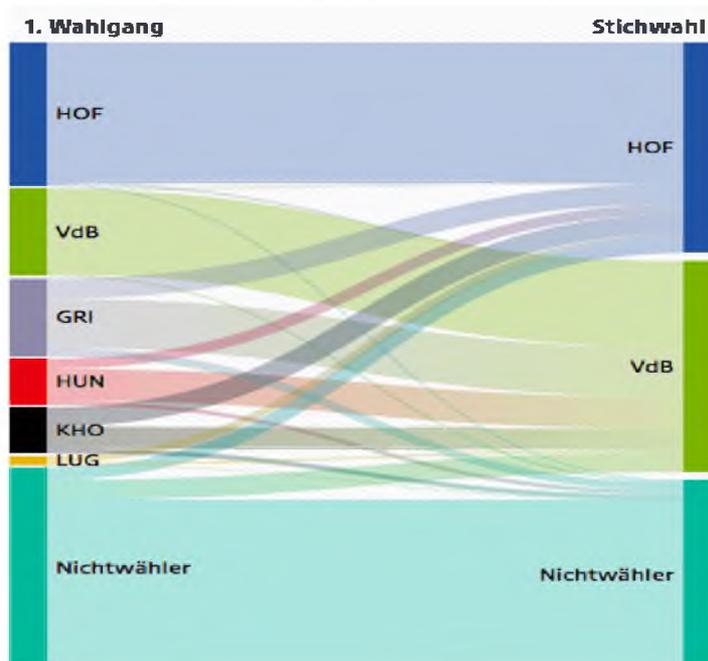
A levélben beérkezett szavazatokkal Van der Bellen fordítani tudott, alig több mint 30 000 szavazattal tudta megelőzni Hofert.

2. táblázat - A választások nem hivatalos végeredménye⁶

Norbert Hofer (FPÖ)	2 223 458 szavazat	49,7 %
Alexander Van der Bellen (független, Zöldek)	2 254 484 szavazat	50,3 %

Az alábbi ábrán megfigyelhető, hogyan változott a jelöltek támogatottsága a két választási forduló között.

3. ábra - Az átszavazások alakulása⁷

⁶ <http://www.bundespraesidentschaftswahl.at/>

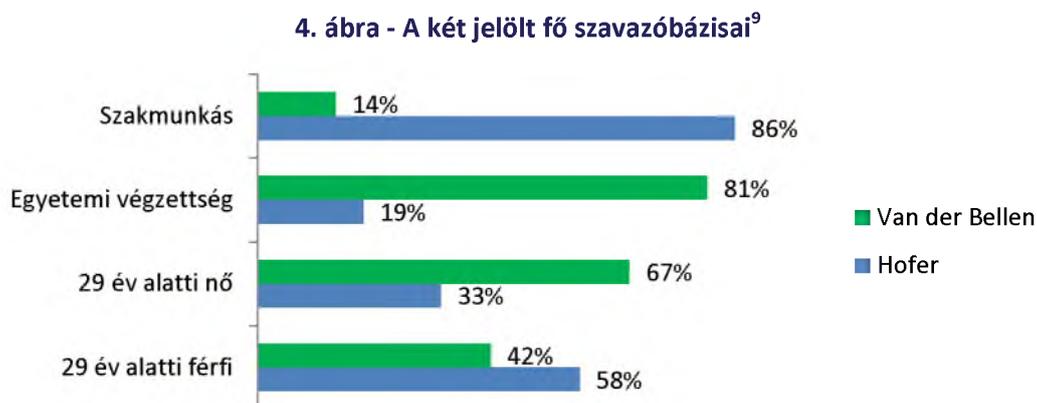
⁷ <http://orf.at/stories/2340510/2340508/>

Jól látható, hogy Van der Bellen mögött széles „koalíció” sorakozott fel, az első fordulóban induló négy másik jelölt szavazóbázisának nagyobb része őt támogatta, vélhetően azért, hogy ne a populista jelölt győzzön. Van der Bellen többször kiemelte a választási kampányában, hogy hivatali ideje alatt nem fog kinevezni FPÖ-s kancellárt, ha politikájukon nem változtatnak drasztikusan.

Van der Bellen győzelmének egyik kulcsa, hogy sikeresebben tudta mozgósítani az első körben nem voksolókat. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy az FPÖ történetének legjobb eredményét érte el, Hofer is sikeresen mozgósította táborát.

Heinz-Christian Strache, az FPÖ vezetője az urnák lezárása után már azt nyilatkozta, hogy Ausztria egy politikai fordulatot él át, melyben meg vannak számlálva az SPÖ-ÖVP nagykoalíció napjai. Habár nyugati szomszédunk még nem tart itt, de nagy kihívás előtt áll az új kancellár, Christian Kern (SPÖ). Ausztria 13. szövetségi kancellárja bejelentette, hogy szakítani kíván az SPÖ-ÖVP megszokott kormányzási stílusával, valamint gyors és hatékony reformok bevezetését tervezi.⁸

A második forduló előtti felmérések eredményei jól mutatják, hogy milyen társadalmi törésvonalak mentén oszlottak meg a szavazatok.

A munkásság egyöntetűen a populista jelölt mellé állt, amit döntően egzisztenciális félelemmel lehet magyarázni. Habár az osztrák gazdaság viszonylag jól átvészelt a válság által sújtott éveket és Európa egyik legfejlettebb országáról van szó – az egy főre jutó, vásárlóerőparitáson mért GDP az EU átlag 130 %-án áll¹⁰ – az osztrák gazdaság növekedési üteme az utóbbi időszakban lelassult, a munkanélküliség aránya pedig növekvő tendenciát mutat.¹¹ A tavaly nagy számban érkező menekültektől való félelem és az integrációs kihívások is egyértelműen Hofer felé döntötték a mérleg nyelvét.

Ezzel szemben az egyetemi végzettséggel rendelkezők több mint 80 %-a a Zöldek által támogatott jelöltet segítette szavazatával. Érdekessége a választásoknak, hogy összességében a férfiak 60 %-a választotta az FPÖ jelöltjét, míg a nők 60 %-a Van der Bellenre szavazott. Még élesebb kontrasztot figyelhetünk meg, ha a második fordulóban leadott voksok területi eloszlását vizsgáljuk.

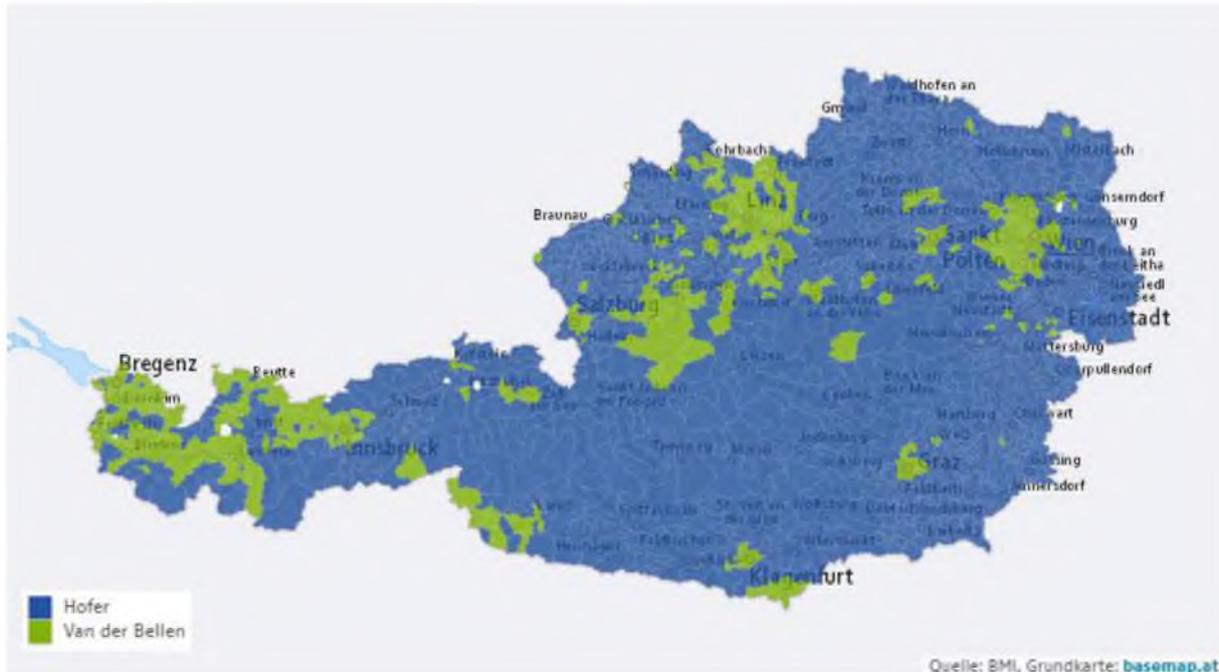
⁸ <http://www.spiegel.de/politik/ausland/praesidentenwahl-in-oesterreich-das-gespaltene-land-a-1093556.html>

⁹ <http://www.tagesschau.de/ausland/oesterreich-praesidentenwahl-107.html>

¹⁰ 2014-es adat, forrás: Eurostat

¹¹ A 2014-es 5,6 %-os szintről 2017-re 6,1 %-ra nőhet. Forrás: Európai Bizottság

5. ábra - A leadott voksok területi eloszlása¹²

Mind a kilenc tartományi fővárosban Van der Bellen szerezte meg a többséget, azonban a vidéki Ausztria Hofer mellé állt. Vorarlberg tartományban sok községben is a Zöldek által támogatott jelölt nyert, a többi tartomány településein viszont egyértelműen Hofer diadalmaskodott. Az osztrák politológusok között él egy mondás, miszerint Ausztriában nem a városokban kell a választásokat megnyerni. A 8,7 milliós Ausztriában a lakosságnak csak a harmada él a 9 tartományi fővárosban. Abban a 88 kistérségben, amelyben a lakosság száma meghaladja a 10 000 főt, még mindig csak a lakosság 45 %-a lakik. (Összesen 2 100 kistérség alkotja az osztrák közigazgatás legalacsonyabb szintjét.)

Az osztrákok 55 %-a olyan kistérségben él, melynek népessége nem haladja meg a 2 000 főt. Ráadásul tradicionálisan magasabb a választásokon való részvétel az osztrák falvakban. Az elmúlt évtizedekben pont azért tudott sikeres lenni az ÖVP és az SPÖ, mert rendkívül erős bázissal rendelkeztek vidéken. Az SPÖ számára Burgenland tartomány, Obersteiermark, valamint a tradicionális osztrák ipari régiók jelentették a bázist. Az ÖVP jellemzően Ausztria nyugati részében ért el kiemelkedő eredményeket. A szövetségi választásokon a városok általában csak a mérleg nyelvét jelentették.

Rendkívül érdekes, hogy amíg Bécs belvárosában, Josefstadtban, vagy Neubau kerületben a második fordulóban a választásra jogosultak 80 %-a Alexander Van der Bellen mellett szavazott, addig a Burgenland déli részében található községekben – mint Oberwart, Güssing vagy Jennersdorfban – például 70 % fölötti támogatottsága volt Hofernek. Sem a városokban, sem a községekben nem lehet szoros eredményeket találni, rendkívül élesen polarizálódott politikailag a vidéki és a városi Ausztria.¹³

¹² <http://orf.at/stories/2340510/2340508/>

¹³ <http://www.news.at/a/bp-wahl-warum-oesterreich-tief-gespalten-ist>